

Versie 30.03.2020

1. Begeleiding: wat zegt de regelgeving?

1.1. Decreet leerlingenbegeleiding

Het decreet leerlingenbegeleiding operationaliseert de kernactiviteit begeleiding als volgt: 'het centrum versterkt de leerling bij het omgaan met een problematische situatie, die weegt op de schoolcontext, door samen met hem op zoek te gaan naar oplossingen.'

1.2. Referentiekader CLB-kwaliteit

Ook het referentiekader CLB-kwaliteit (RclbK) omschrijft begeleiding, en dit zowel binnen de cirkel 'bijdragen tot de ontwikkeling van de lerende' als binnen de cirkel 'resultaten en effecten':

Bijdragen tot de ontwikkeling van de lerende > Het CLB begeleidt lerenden via een vraaggestuurde aanpak > B2: De begeleiding bestaat uit een traject op maat op basis van de kernactiviteiten: onthaal, vraagverheldering, handelingsgericht advies, handelingsgerichte diagnostiek, begeleiding en de draaischijffunctie.

Een leerlinggebonden begeleidingstraject door het CLB start met een eerste contact met de lerende, de ouders, de school of een netwerkpartner waarbij de aanmelding beluisterd wordt. Op basis daarvan kan de CLB-medewerker samen met de lerende, de ouders, de school of de netwerkpartner de problemen inventariseren en contextualiseren om vervolgens oplossingsstrategieën te verkennen en af te toetsen aan een mogelijk aanbod.

Het centrum kan aan de lerende en zijn ouders informatie en advies geven over keuzemogelijkheden en gedragsalternatieven en eventueel bepaalde hulp aanraden.

Het traject kan bestaan uit handelingsgerichte diagnostiek waarbij de CLB-medewerker samen met de lerende, de ouders en de leraren de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de lerende en de ondersteuningsbehoeften van de ouders en de leraren omschrijft. Om de diagnostiek kwaliteitsvol en gelijkgericht aan te pakken, gebruiken de centra de Prodia-protocollen en andere wetenschappelijk verantwoorde methoden. De diagnostiek resulteert in een handelingsgericht advies aan de lerende of de ouders over gedragsalternatieven of bepaalde vormen van ondersteuning. Het handelingsgericht advies voor de leraar is gericht op de versterking van zijn handelen ten aanzien van de lerende.

Het centrum kan ook begeleiding voorzien door multidisciplinaire ondersteuning te bieden die erop gericht is om samen met de lerende naar oplossingen voor de situatie te zoeken.

Het CLB stelt een gerichte doorverwijzing naar een welzijns- of gezondheidsorganisatie voor wanneer dit nodig blijkt. Na een doorverwijzing blijft het CLB samen met de school en met de externen de lerende en de ouders opvolgen. Het CLB fungeert dan als draaischijf tussen de lerende, de ouders, de school en het extern hulpverleningsnetwerk. Om doorverwijzingen transparant en effectief te organiseren sluit het CLB, waar nodig, samenwerkingsovereenkomsten met externe diensten binnen het uitgebouwde netwerk.

Resultaten en effecten > R1: Het CLB bereikt resultaten op het vlak van de leerlinggerichte werking.

Een kwaliteitsvolle en aanklappende werking op het vlak van leerplichtbegeleiding draagt bij tot positieve resultaten op het vlak van kleuterparticipatie, van problematische afwezigheden en afwezigheden omwille van tuchtmaatregelen. Het CLB draagt bij tot gelijke kansen voor een zo optimaal mogelijke gezondheid, groei en totale ontwikkeling. Dankzij kwaliteitsvolle en doelgerichte begeleiding kan het CLB een adequaat antwoord formuleren op de zorgvragen van de lerenden. Dat antwoord kan het gevolg zijn van gerichte informatie, een begeleiding, een handelingsgericht advies of een goed gedocumenteerde doorverwijzing en opvolging.

Kwaliteitsvolle individuele begeleiding op de vier begeleidingsdomeinen draagt bij tot meer en betere groei- en ontwikkelingskansen voor de lerenden en een hoger welbevinden en voorkomt vroegtijdig schoolverlaten.

1.3. Toezichtskader inspectie

Binnen de vraaggestuurde leerlingenbegeleiding:

B4. Begeleiding

BENEDEN DE VERWACHTING	BENADERT DE VERWACHTING	VOLGENS DE VERWACHTING	OVERSTIJGT DE VERWACHTING
De medewerkers begeleiden de leerlingen onvoldoende om beter te kunnen omgaan met probleemsituaties. De begeleiding gebeurt ad hoc en is onvoldoende professioneel en multidisciplinair onderbouwd. De begeleiding wordt niet in alle begeleidingsdomeinen opgenomen en leerlingen en/of ouders worden te weinig actief betrokken. Daardoor slagen de medewerkers er onvoldoende in om een adequaat antwoord te bieden op de zorgvragen.	De medewerkers begeleiden de leerlingen om beter te kunnen omgaan met probleemsituaties. De begeleiding bestaat doorgaans uit professionele en multidisciplinair onderbouwde ondersteuning en wordt voor de meeste begeleidingsdomeinen opgenomen. Leerlingen en/of ouders worden veelal actief in het begeleidingsproces betrokken. Het formuleren van een adequaat antwoord op de zorgvragen biedt nog ruimte tot verbetering.	De medewerkers begeleiden leerlingen doelgericht om beter te kunnen omgaan met probleemsituaties. De begeleiding bestaat uit professionele en multidisciplinair onderbouwde ondersteuning en wordt in alle begeleidingsdomeinen systematisch opgenomen. Leerlingen en/of ouders worden actief in het begeleidingsproces betrokken. Op die manier slagen de medewerkers erin om een adequaat antwoord op de zorgvragen te formuleren.	De medewerkers begeleiden leerlingen doelgericht om beter te kunnen omgaan met probleemsituaties. De begeleiding bestaat uit professionele en multidisciplinair onderbouwde ondersteuning en wordt in alle begeleidingsdomeinen systematisch opgenomen. Leerlingen en/of ouders worden actief in het begeleidingsproces betrokken. Op die manier slagen de medewerkers erin om een adequaat antwoord op de zorgvragen te formuleren. De wijze waarop de medewerkers de kernactiviteit begeleiding opnemen, is een voorbeeld van goede praktijk.

2. Begeleiding: GO! CLB-specifieke visie en operationalisering

GO! CLB hanteert volgende definitie van begeleiding: “Het CLB doorloopt een kortdurend begeleidingstraject met een leerling en/of ouders teneinde hen te motiveren, te sensibiliseren of om de leerling en/of de ouders te versterken in de eigen kracht en het besluitvormingsproces.”

2.1. Zinnvolle kaders en kwaliteitsvolle methodieken bij begeleiding

- Oplossingsgericht werken en coachen
- Krachtgericht en emancipatorisch werken
- Zelfdeterminatietheorie (ABC)
- PPGO!
- HGW uitgangspunten

- Zelfregie¹
- KOP-model
- Response To Intervention-model (RTI)

2.2. Belangrijke accenten binnen een kwaliteitsvolle begeleiding door GO! CLB

Wat begeleiding betreft, wordt er in het decreet leerlingenbegeleiding en het referentiekader CLB-kwaliteit gesproken over 'het samen zoeken naar oplossingen'. In de ontwikkelingsschalen van de inspectie spreekt men van 'het formuleren van een adequaat antwoord op de zorgvraag'. Dit is de finaliteit van onze begeleiding. We doorlopen samen met de cliënt(en) een begeleidingstraject teneinde hen te motiveren, te informeren, te sensibiliseren, hun eigen kracht te versterken en/of hen te helpen tijdens hun besluitvormingsproces. Dit kan op verschillende manieren, door:

- Doelgericht te werken (wat is de hulpvraag van de leerling)
- Face-to-face en/of blended in gesprek te gaan
- In te zetten op talenten/krachten
- Leerling en/of ouder(s) te ondersteunen via een niet-wetende houding
- ...

We trachten de leerling en/of de ouder(s) te helpen om hun keuzepalet te verruimen. Het begeleidingstraject is ten einde wanneer de hulpvraag is beantwoord die bij de start van het traject werd geformuleerd. Met andere woorden, wanneer we samen tot een adequaat antwoord van de hulpvraag zijn gekomen² of wanneer we samen tot een oplossing zijn gekomen³. Tijdens de begeleiding kunnen we vanuit onze ervaring, inzichten vanuit wetenschappelijk onderzoek en de waarden en normen van de cliënt het keuzepalet van de leerling hebben verruimd.

Bijkomende eigenschappen van begeleiding:

- Na de vraagverheldering bepaalt het CLB welke kernactiviteit(en) het best wordt/worden ingezet. Begeleiding kan pas worden opgestart na een duidelijke hulpvraag en vraagverheldering en wanneer duidelijk is dat begeleiding het best passende antwoord is op de hulpvraag. Voor meer info hierover verwijzen we naar de '[e-module vraagverheldering CLB GO!](#)'.
- We houden steeds volgende vraag in het achterhoofd: 'Wat is de meerwaarde van een begeleiding door het CLB?' De begeleiding moet de leerling en/of de ouder minstens één stap vooruit helpen.
- Bij begeleiding worden steeds SMART doelen opgesteld en geëvalueerd. We stellen een einddoel op en eventuele tussendoelen waarin stap voor stap naar het einddoel toe kan gewerkt worden. We houden de begeleidingen steeds doelgericht en kortdurend (zoals vroeger vermeld in het decreet).
- We willen de leerling sterker maken. We kunnen ook ouders versterken, maar dit is steeds in functie van de leerling en de versterking van de context van de leerling. In kader van preventieve ondersteuning bieden we ook een luisterend oor en emotionele steun om het sociale en informele netwerk rondom de jongere/het gezin te versterken.
- Naargelang de soort begeleiding zetten we in op de talenten/krachten van de leerling en/of de talenten/krachten van het gezin. We hanteren de mindset van het oplossingsgericht denken en gaan aan de slag met wat wel lukt. Dit beschouwen we als een handvat om mee verder te gaan.

¹ [MOVISIE - zelfregie](#)

² Zie OS inspectie

³ Zie R-clb-K en decreet LLB

- Vanuit oplossingsgericht coachen probeert de begeleider in eerste instantie de leerling te helpen (coachen) om het keuzepalet te verruimen (door te komen tot nieuwe inzichten, perspectieven). De begeleider kan ook suggesties doen om het keuzepalet te verruimen, maar alleen als de leerling hier voor open staat. De eigen keuzes zullen ook veelal voorrang krijgen op de keuzes die door anderen werden aangereikt.
- Bij begeleidingen die dit vereisen wordt multidisciplinair overlegd over doel, termijn en voortgang. We willen hierbij ook het belang van de samenwerking met de school benadrukken.
- Bij een nieuwe hulpvraag wordt er opnieuw een vraagverheldering gedaan. Indien er opnieuw gekozen wordt voor het kernproces begeleiding, wordt er een 'nieuw' begeleidingstraject opgestart. Op deze manier vermijden we dat begeleidingstrajecten niet worden afgerond of eindeloos blijven voortduren. Dit geldt ook voor de registratie in LARS.
- Begeleiding is geen overbruggingshulp omwille van wachtlijsten in het hulpverleningslandschap, er dient steeds een ander bijkomend doel te zijn. Dit kan bijvoorbeeld de zoektocht naar een vertrouwenspersoon zijn. 'Wie kan de leerling ondersteunen in afwachting van de opstart van de geïndiceerde hulp?'
- Het inzetten van opgebouwde (therapeutische) expertise en tools en de ervaring van een CLB-medewerker kan een meerwaarde betekenen binnen een begeleiding. De kortdurende begeleiding maakt dat we dit eerder ad hoc inzetten en niet systematisch.
- Tijdens een begeleiding stelt de begeleider zich niet als een expert op.

2.3. Verschil tussen begeleiding en handelingsgerichte diagnostiek

- Wanneer na de vraagverheldering duidelijk is hoe de hulpvraag te beantwoorden, welke doelen er zijn en dat er nood is aan het begeleiden van leerling of ouder, dan ga je meteen over naar begeleiding. Het is duidelijk dat het CLB een meerwaarde kan betekenen inzake de begeleiding. Dit kan door jezelf worden opgenomen of een collega kan dit verder opnemen wanneer je eigen expertise overstijgt wordt.
- In het geval dat bij de vraagverheldering nog niet meteen duidelijk is hoe de hulpvraag te beantwoorden of welke doelen en behoeften je kan formuleren, dan start je eerst een HGD-traject. Als daaruit blijkt dat de leerling/ouder nood heeft aan begeleiding kan dit alsnog opgestart worden na het HGD-traject. De doelen van de begeleiding zijn dan duidelijk.
- Zowel bij handelingsgerichte diagnostiek als bij begeleiding wordt bij aanvang informatie bevestigd teneinde kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding te kunnen starten. We kiezen er expliciet voor om het begrip intake exclusief te reserveren als het gaat over een HGD-traject. De startfase van begeleiding noemen we oriëntatiefase. In onderstaande tabel worden verschillen en gelijkenissen in het verzamelen van deze informatie geschetst:

	HGD: intake	Begeleiding: oriëntatiefase
Beschikbare info in CLB-dossier raadplegen	V	V
Samenwerking goed starten <ul style="list-style-type: none"> - Vraag verhelderen - Hulpvraag, wensen en verwachtingen - Attributies en verklaringen 	V Bevraging van verschillende actoren (Iln, ouder en school) is steeds noodzakelijk.	V Bevraging van verschillende actoren (Iln, ouder en school) is niet steeds noodzakelijk, maar kan wel wenselijk zijn. Het zal afhankelijk zijn van het thema en de noodzaak ervan ⁴ .
Systematisch info verzamelen <ul style="list-style-type: none"> - Subjectieve klachten inventariseren, objectiveren en taxeren - Brede blik op de context en op de verschillende domeinen van ontwikkeling van de Iln - Bevorderende en belemmerende factoren 	V	+/- De brede blik op de verschillende domeinen van de ontwikkeling van de leerling is niet steeds noodzakelijk en zal afhankelijk zijn van het thema.
Afstemmen tussen CLB en cliënten <ul style="list-style-type: none"> - Wensen en verwachtingen - Attributies - Doel(en) van de leerlingenbegeleiding 	V	V
Verder verloop van het traject bespreken	V	V
Registratie in LARS	Bij de functie HGD-intake, na de functie onthaal en vraagverheldering.	Bij de functie begeleiding, na de functie onthaal en vraagverheldering.

2.4. Verschil tussen begeleiding en handelingsgericht advies

Voor onze GO! specifieke visie op handelingsgericht advies verwijzen we graag naar de [GO! CLB-visietekst](#). Het CLB kan zowel een advies geven binnen de kernactiviteit 'begeleiding' als de kernactiviteit 'handelingsgericht advies'. Het onderscheid tussen beide situeert zich met name vooral hier:

- Bij begeleiding ligt de focus op het samen-verhaal en het formuleren van een passend antwoord op de hulpvraag gesteld door leerling en/of ouder(s). Een antwoord wordt door de cliënt zelf erkend als passend voor de eigen situatie.

⁴ Zie voorbeeld 2, op p.6: Wanneer er een meer diepgaand probleem achterliggend is aan het eetgedrag van het kind, zal een brede HGD-intake nodig zijn. Als dit niet het geval is, en er een duidelijke nood is aan het inzetten van de kernactiviteit begeleiding is een brede informatieverzameling op alle domeinen niet aangewezen.

- Bij handelingsgericht advies ligt de focus op een passend antwoord/advies geven vanuit het CLB-perspectief en kan het advies er ook komen zonder specifieke hulpvraag vanuit leerling en/of ouder(s) (dit is in het geval van een verplicht advies ten aanzien van de school).

2.5. Inzetten van kernproces begeleiding: enkele voorbeelden

1. Het schooljaar loopt stilaan op zijn einde en een leerling weet nog niet goed welke studie hij volgend academiejaar in het hoger onderwijs wil aanvatten. Je wil samen met hem eens bekijken wat de verschillende mogelijkheden zijn, de leerling vult een IStudy- Iprefer... in en je begeleidt hem in een aantal gesprekken om uit te maken waar hij naartoe wil.
2. Uit een kleuterconsult blijkt dat de ouders zich zorgen maken over het eetgedrag van hun kind. De arts of de verpleegkundige plant een aantal gesprekken in om samen met de ouders het eetgedrag in kaart te brengen en een aantal tips te geven over hoe ze de kleuter meer dingen kunnen laten proeven. Tegelijkertijd ga je na of er een ernstig of hardnekkig probleem is waarvoor best wordt doorverwezen. Het kan zijn dat uit die begeleiding blijkt dat het over een complexe problematiek gaat en dan kan er alsnog een HGD-traject worden opgestart.
3. Na een crisissituatie op school komt een meisje bij jou terecht dat duidelijk nood heeft aan psychologische begeleiding. Je merkt dat dit meisje nu een luisterend oor en een vertrouwenspersoon nodig heeft. Je ziet haar een aantal keer en kijkt ondertussen samen met haar naar welk hulpverleningsaanbod je haar best kan doorverwijzen (CGG, privé-psycholoog, TeJo...). Op deze manier verhoog je haar motivatie en aanvaarding voor hulp. Door deze begeleiding te combineren met je draaischijffunctie verzekert je ook een warme overdracht naar een extern aanbod en dat ze uiteindelijk ook effectief gebruik maakt van dat aanbod.
4. Na een HGD-traject blijven ouders met heel wat vragen zitten over de diagnose verstandelijke beperking die hun zoon heeft gekregen. Ze stellen zich vragen over hoe ze hem kunnen stimuleren, wat de toekomst zal brengen... Je spreekt op het adviesgesprek af dat de ouders bij jou kunnen langskomen om hier nog eens over te praten. Zo kan je hen wat psycho-educatie geven over een verstandelijke beperking, mee opvolgen hoe zij de overgang naar een IAC ervaren en vanuit de vertrouwensband die je met hen hebt opgebouwd bekijken of ze aan een paar gesprekken genoeg hebben. Binnen deze begeleiding zou je hen bijvoorbeeld ook kunnen bijstaan in een overleg met school over een IAC. Blijkt dat een korte begeleiding voldoende is dan rond je de begeleiding af. Blijkt van niet dan bekijk je met hen welke specifieke begeleiding zij verder nodig hebben en waar ze die kunnen vinden (draaischijffunctie).
5. Een leerling zit in een moeilijke thuissituatie en ook op school zijn er veel conflicten. Ze ziet door het bos de bomen niet meer. Via oplossingsgericht werken help je haar om weer een weg te vinden in de keuzes die ze wil maken, in de zaken die ze belangrijk vindt, ...
6. Tijdens het systematisch contact van de 1ste kleuterklas geeft de ouder in de loop van het gestructureerd gesprek aan dat het gezin niet over een voldoende sociaal netwerk beschikt. De verpleegkundige maakt met de ouder een afspraak om dit samen van dichterbij te bekijken: wie in de omgeving zou op welke manier het gezin kunnen ondersteunen?